

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА СРБИЈЕ
КОМИСИЈА ЗА ПОЛАГАЊЕ СТРУЧНОГ ИСПИТА
СТВАРНИ КАТАЛОЗИ
ИСПИТИВАЧ ИЛИНКА СМИЉАНИЋ

**ПРЕДМЕТНА КЛАСИФИКАЦИЈА И СИСТЕМ ПРЕДМЕТНИХ ОДРЕДНИЦА
У БИБЛИОТЕЦИ МУЗЕЈА ПОЗОРИШНЕ УМЕТНОСТИ СРБИЈЕ**

КАНДИДАТ ИРИНА СТОЈКОВИЋ КИКИЋ
mpusbiblioteka@gmail.com

БЕОГРАД, 2008.

Идеја о оснивању Музеја позоришне уметности Србије потиче још из 1901. године и у више наврата је била актуелна током прве половине двадесетог века, да би, коначно, овај музеј био основан, тек 28. новембра 1950. године.¹ Полазну основу за грађење будућег фонда Музеја позоришне уметности Србије чинила је најразличитија грађа значајна за национално позориште, систематски прикупљана још од 1948, поводом припремања прве послератне изложбе о позоришту тадашње Југославије. Три године касније, 1951, Музеј добија прве просторије на мансарди зграде Музеја примењених уметности, а септембра 1952. године пресељава се у адаптирану кућу свињарског трговца Милоја Божића у Господар Јевремовој улици 19, где се налази и данас.

Тек тада су се стекли услови за формирање посебних музејских збирки, које мање или више у истој форми постоје и данас. То су Збирка архивске грађе и документације, Збирка писама, Збирка рукописних дела, Збирка плаката и програма, Збирка фотографија, Збирка аудио и видео записа, Збирка уметничких предмета, сценографских и костимографских скица, Збирка личних предмета. Истовремено је прикупљан и књижни фонд испрва приручне, а потом и специјалне стручне библиотеке Музеја, којој ће, овом приликом, бити посвећено највише пажње. Да би се разумео концепт рада наше библиотеке, неопходно је, најпре, изблиза сагледати организацију и особености институције под чијим је окриљем.

Укупан фонд Музеја позоришне уметности Србије, тематски и хронолошки систематизован кроз збирке, настоји да обухвати све предмете значајне за театролошка истраживања или аматерско проучавање класичне драмске, оперске

---

¹ На територији тадашње ФНР Југославије била је то друга основана институција овог типа. Темеље овој делатности на простору бивше Југославије, додуше у нешто ужем смислу, поставио је Архив и музеј Хрватског народног казалишта у Загребу. Позоришни музеји су основани у Љубљани 1952. (Словенски гледалишки музеј), у Сарајеву 1969. (Музеј књижевности и позоришне умјетности Босне и Херцеговине), у Новом Саду 1980. (Позоришни музеј Војводине).

и балетске уметности као и нових мултимедијалних сценских форми. Чине га, дакле, историјска грађа и документација која се односи како на институције тако и на биографије појединих позоришних стваралаца.

"Основна јединица" позоришне уметности је позоришна представа. Позоришна представа је колективни чин који у себи обједињава дела различитих уметности (неки аутори сматрају и изворних и репродуктивних), техничку опрему, обавезно присуство извођача и публике у истом простору, а њено постојање је временски ограничено на период од тренутка подизања до тренутка спуштања завесе. Управо због тога позоришни музеј, очигледно, није у могућности да брине о "основној јединици" уметности којој је посвећен, јер она у тренутку када би требало да дође у контакт са њим, већ одавно не постоји. Звучи парадоксално, али је он онда приморан да се бави појединим конституентима те "основне јединице" и задовољи се оптималном, али никада потпуном реконструкцијом минулог позоришног чина.

Тежимо да на једном месту сакупимо, чувамо и прикажемо што више елемената неопходних за реконструкцију, од рукописа драме и података о њеном настанку, преко редитељских књига и бележака које сведоче о основној концепцији будуће позоришне представе, све до фотографија, а касније и аудио и видео записа извођења, различитог пропратног материјала штампаног уз представе, критика и других извода из штампе, сведочанстава извођача, њихових савременика и потоњих истраживача. С друге стране, Музеј позоришне уметности Србије је место на коме се, поред података о професионалном раду, налазе и подаци о приватном животу уметника из ове бранше. Драгоцене преписке, фотографије, школска сведочанства и бројни лични предмети помажу нам да комплетирамо слику о одређеним епохама односно о институцијама и људима који су у њима живели и радили.

У оквиру ових истраживања најчешће се појединачни конституенти позоришне представе претварају у основни предмет. Тако добијамо изложбе посвећене драмском стваралаштву, костимографији, сценографији, глумцима и слично. Оне дају огроман допринос у разумевању хронолошког развоја позоришне уметности или професионалних биографија позоришних уметника, претварају се у самосвојне целине и тиме компензују чињеницу да је изворни објекат наше пажње неповратно дезинтегрисан.

Музеј позоришне уметности Србије представља публици своје богатство на неколико начина. На првом месту се, наравно, налазе изложбе. Према првобитном концепту, у Музеју је, након оснивања, била изложена стална поставка којом је био представљен развој позоришног живота у Србији од првих трагова у средњем веку до савременог периода.

Нажалост, тек нешто преко две стотине квадратних метара корисне површине којима Музеј располаже у згради у којој се налази показало се недовољном. Божићева кућа, иначе споменик културе под заштитом државе (здање је подигнуто 1836. године), једини је простор којим Музеј располаже². Унутрашњост је подељена на осам просторија. Шест мањих се користе као канцеларије и за смештај грађе, а две нешто веће, као изложбени простор који истовремено служи и за одвијање свих других програмских активности (промоције, трибине, предавања, пројекције, концерти...) Подрумске просторије су влажне, тако да Музеју не могу бити од користи, и издате су под закуп.

Музеј нема никакав депо. До бомбардовања 1999. у ту сврху је привремено коришћено атомско склониште једне стамбене зграде, али је тада грађа буквално избачена на улицу. Принудни смештај обезбеђен је у подруму Тринаесте београдске гимназије где је смештено све спашено након првог исељавања. Октобра 2000. и из овог простора смо присилно исељени – опет на улицу. Захваљујући љубазности челника Електропривреде Србије, а на основу уговора о привременом бесплатном коришћењу простора, део те грађе је сада привремено смештен у просторијама ове институције у Скендербеговој улици. Нажалост, зграда у Скендербеговој, осим што је под спором, не испуњава ни минимум неопходних услова (влажна је, настањена глодарима, нема струје, воде, грејања ни тоалета). Од када је започето делимично рушење зграде за потребе изградње објекта Музеја науке и технике, нашим кустосима више није дозвољен приступ „депоу“. Стање и судбина тамо похрањеног фонда је неизвесна. Остатак грађе је склоњен у, иначе више него скучен и пренатрпан, простор Музеја.

Пошто је стална поставка укинута, уведен је систем повремених изложби. Последњих година оне трају по два до три месеца и представљају уже тематске целине: живот и рад неког позоришног уметника, историјски приказ развоја неке

---

² У питању је приземна кућа, укупне површине око 250 m² (од чега подрумске просторије заузимају преко 50 m²).

позоришне институције, основна обележја неке епохе и слично. Неретко, Музеј са овим изложбама гостује у унутрашњости, сходно теми коју обрађују, најчешће у позориштима, домовима културе или у оквиру програма театарских фестивала. Сваку изложбу³ прати одговарајући каталог.

Поред изложбене делатности, у Музеју позоришне уметности Србије организују се током позоришне сезоне сусрети са значајним позоришним ствараоцима и/или њиховим сарадницима, округли столови позоришних критичара, концерти класичне музике, промоције стручне литературе, представе камерног театра, прославе празника, јубилеја итд. Ову врсту програма Музеј радо организује у сарадњи са неким од цеховских удружења (Савез драмских уметника Србије, Асоцијација позоришних критичара, Удружење драмских писаца Србије, Удружење балетских уметника Србије...) или са неком од високошколских образовних институција (Факултет драмских уметности, Факултет музичке уметности...)

До 2001. године Музеј је омогућавао својим посетиоцима да сваког уторка од 18:00, у оквиру програма Театротекe погледају видео снимке популарних или на други начин афирмисаних и значајних представа, претходно скинутих са репертоара.

Посебан сегмент рада Музеја позоришне уметности Србије представља његова издавачка делатност. Самостално, или у сарадњи са неким другим издавачем, до сада је објављено преко две стотине наслова, а већ четврт века у издању Музеја излази часопис "Театрон". Обимне монографије посвећене позориштима или стваралаштву појединих уметника, аутобиографије уметника, зборници критика, есеја, репертоари итд., настоје да са историјског и естетског аспекта надокнаде мањкавости условљене ограничењима специфичне природе изложбене делатности. Савремени сценски живот добија највише простора на страницама "Театрона". Поред обавезних текстова из домена теорије и историје позоришта, "Театрон" нуди веома прецизан критичарски преглед актуелног

---

³ Овде поменути подаци о програмским активностима и организацији изложби Музеја позоришне уметности Србије односе се на праксу уведена деведесетих година, осим ако другачије није назначено.

драмског, оперског и балетског стваралаштва, у сваком броју⁴ читаоцима се представљају по два нова драмска текста (често нових) домаћих аутора.

Из овог сажетог прегледа рада Музеја позоришне уметности Србије увиђа се да наша институција заправо живи "двоструким животом", разапета између постулата музеологије и театрологије. Док нас музеологија учи како ћемо најоптималније сакупити, обрадити, заштитити и презентовати грађу којом располажемо, театрологија нам омогућава да разумемо за чим заправо трагамо и зашто наша потрага није пуки лов на ветрењаче већ научни рад чија је сврха да кроз тумачење прошлости и садашњости усмери будућност позоришне уметности.

Вероватно је пука случајност заслужна да ни на прагу шездесете годишњице постојања Музеја, у њему никада није био запослен ниједан библиотекар. Нејасно је како је до тога дошло, јер се безмало читав фонд музејских збирки састоји од књижне и некњижне грађе која извесно потпада под домен библиотеке делатности. Кустоси (филолози, историчари уметности, драматурзи, музиколози) богато су се користили достигнућима музеолошке струке и архивистике. У првим декадама постојања Музеја, наши стручњаци су активно учествовали у раду свих међународних организација које су окупљале театрологе⁵ и самим тим били

---

⁴ Фреквенција излагања "Театрона" усталила се на четири броја годишње: пролеће, лето, јесен и зима. До сада је објављено сто четрдесет два броја.

⁵ Театрологија се као самостална научна дисциплина формирала на самом почетку двадесетог века. У Берлину је 1902. основано прво театролошко друштво (Gesellschaft für Theatergeschichte), а у Паризу, 1932, прво међународно удружење театролога (Société d' Histoire du Théâtre). Од данас активних институција које окупљају театрологе из читавог света издваја се FIRT (Fédération internationale pour la recherche théâtrale) основан 1955. године. У почетку се театролошка грађа прикупљала у посебним одељењима неких од већ постојећих музеја или библиотека. Међу прве овако специјализоване збирке спадају архив Француске комедије која без прекида ради још од 1680. године, Музеј Бахрушина у Москви основан 1894, приватна колекција Августа Рондела која је основана 1895, а 1920. године припала француској држави и припојена фонду Bibliothèque d' l' Arsenal, театролошки одсек у лондонском Victoria and Albert Museum формиран 1909, Позоришни музеј Миланске скале из 1913, позоришна збирка Аустријске националне библиотеке из 1922. Први самосталан музеј специјализован за позоришну уметност основан је 1910. године у Минхену. Пошто се и поред оснивања специјализованих музеја у свету задржала пракса да театролошку грађу прикупља и чува низ библиотека, архива и других документационих центара и института, указала се потреба да се на неки начин систематизује и кодификује обрада материјала. Зато је под патронатом UNESCO-а 1959. године покренута Међународна секција за библиотеке и музеје сценских уметности (SIBMAS)⁵ чији је основни задатак да координира рад ових институција.

упућени превасходно на библиотеке. Сама Међународна секција за позоришне библиотеке и музеје сценских уметности (SIBMAS), добила је садашњи назив на четвртом конгресу ФИАБ-а управо на предлог нашег кустоса Олге Милановић. Поједини елементи из библиотекарске праксе и небројена искуства колега библиотекара уткани су у инфраструктуру наших служби. И поред тога, у пракси, библиотекара није било. Мали број запослених и уско профилисан круг такође малобројних корисника и посетилаца омогућио је да институција пола века беспрекорно функционише и на овај начин, по „свом систему“.

Два су фактора утицала на то да последњих година пожелимо да преиспитамо ово становиште. Са једне стране, обим грађе коју чувамо превазишао је наше физичке капацитете. Једноставно више није било простора и „конституенти минувих позоришних чинова“ остајали су загубљени и расути, непрепознати, необрађени, неусаглашени, дакле необјављени и недоступни истраживачима. Са друге стране, дошло је до корених промена у структури наших корисника. Бардови тетрологије напамет знају Збирке (што је и логично јер су их заједно са нама градили), али их све ређе користе. Млађи истраживачи (поготово студенти којима би упознавање Збирки требало да буде императив) „гуглују“, па ако у првих пет година не пронађу што их занима – просто закључе да тражено и не постоји.

Као свеобухватно и најдугорочније решење проблема наметнула се дигитализација фондова и излазак Збирки на интернет. Позоришта, неформалне продукцијске групе, појединци могли би да достављају материјале у електронској форми. Чак и сасвим просечан „back up“ систем обезбедио би задовољавајућу заштиту фондова (нарочито кад се узме у обзир шта смо све изгубили у сеобама музејског депоа). Фондови би били доступни свима и увек, док би кустоси обезбеђивали подршку како на мрежи, тако и у самом Музеју⁶.

Међутим, већ на првом кораку испоставило се да је „наш систем“ веома далеко од машински читљивог кода, те да ће још много времена протећи пре него Божићеву кућу у Јевремовој замени домен www.mpus.org.rs.⁷ За почетак, недостаје

---

⁶ Ова друга опција нарочито се односи на старије кориснике, махом невољне и неке да користе рачунре у раду.

⁷ У Прилогу се налази PowerPoint документ у коме је представљен планирани изглед будућег сајта Музеја.

нам аутоматизована база театрографских података⁸ која би била окосница на коју се надовезује електронска база за инвентарисање, обраду и претрагу појединачних збирки, а на њу фондови у дигитализованом облику.

Вероватно је опет игра случаја хтела да фонд Библиотеке буде одабран као најподеснији да се од њега почне. Појава платформи попут COBISS-а, уверила нас је да, уз минимум напора, мању реорганизацију и прихватљива новчана улагања, безмало читав музејски фонд може да се смести на мрежу. Аутоматизација пословања је донекле спроведена јер се у Библиотеци користи програмски пакет Библио, а дигитализација фонда Библиотеке изискује најмање одступања од устаљеног начина рада. Сваки могући уступак и компромис према захтевима етаблираних програмских пакета за библиотечко пословање, у суштини је законска обавеза нас као запослених, а не питање добре воље, иако смо кустоси, а не библиотекари. Дигитализација библиотеке Музеја тако је постала заморче у овом пројекту, од чијег успеха зависи да ли ће се он у будућности остварити, или се враћамо на стари, проверени „наш систем“, иако би нас то заувек избрисало са светске мапе позоришних музеја, библиотека и архива

Кренули смо од опсежне анализе фонда којим располажемо, односно оног његовог дела који нам је доступан.

За протеклих пола века сакупљено је, што куповином, што разменом и поклонима, преко девет хиљада монографских публикација и више од две стотине наслова серијских публикација. Овом броју ваља придодати обимну књижну грађу из заоставштина уметника које су у међувремену пристизале у Музеј, а воде се као посебне целине. Само Душко Ристић даровао је Библиотеци Музеја три хиљаде књига, Мишел Ковачевић преко хиљаду, а ту су и Миливоје Живановић, Страхиња Петровић и многи други. Фонд је смештен по систему универзалне децималне класификације и обухвата све тематске целине значајне за проучавање и бављење позоришном уметношћу. Ту су, дакле, историја, теорија и позоришна критика, драмска књижевност како национална тако и инострана, историја и теорија драме, књижевна критика, биографије истакнутих позоришних стваралаца, сценографија, костимографија, и, наравно, најзначајнији енциклопедије и приручници (стручни и општи), речници и језички приручници.

---

⁸ Та база је еквивалент штампаним позоришним репертоарима и годишњацима. О планираним етапама дигитализације укупног фонда Музеја биће нешто више речено у закључку.

Посебну вредност Библиотеке Музеја позоришне уметности Србије чини већи број раритетних издања из осамнаестог и деветнаестог века. Међу најзанимљивијима истичу се издања Голдонијевих комедија из 1761. године, париско издање Расинових дела из 1769, дела Молијера штампана у Берлину 1788, корисна илустрована издања попут Гогољевог Ревизора из 1885. са фотографијама поставке Императорског московског малог театра, или издање Шекспирових комада из 1882. са илустрацијама сер Џона Гилберта, Видаковићеви, Хаџићеви и Радичевићеви преводи штампани средином 19. века, Затим Доситејево Собраније из 1793. године, Трагедија Смрт Уроша петога Јована Рајића штампана у Будиму 1789, Видаковићева Историја о прекрасном Јосифу из 1805. Наравно, посебан значај за нас имају дела Јоакима Вујића, Његоша, Стерије: Путешествије по Србији из 1828, Крешталица из 1814, Лажни цар Шћепан мали штампан 1851. у Трсту, Светислав и Милева 1827, Милош Обилић 1828. Ту су и годишњаци, репертоари, извештаји, поменици од оснивања позоришта у Новом Саду, Београду и другим градовима Србије. Од периодике треба поменути комплете часописа Позориште од првог броја који је изашао 1872, као и појединачне бројеве Бранковог кола, Јавора, Стражилова...

У склопу Библиотеке, као посебна збирка води се и фонд Хемеротеке, збирке исечака из домаће штампе (дневника, недељника, месечника и сл. серијских публикација) који сведоче о позоришном животу на тлу Србије, од првих корака до данас. Исечци су прикупљани до 1953. махом путем поклона, а од 1953. године и преко специјално ангажоване press-clipping службе.

Укупан фонд подељен је по хронолошком основу на две веће целине: Хемеротека до 1944. године и Хемеротека од 1944. године. Обе ове целине се разврставају према садржају на укупно тридесет и четири теме. Неке од тих тридесет и четири гранају се и даље, по тематски још ужим подручјима. Попис „тема“ представља зачетак предметног каталога Хемеротеке и доступан је на www.theatremuseum.org.yu/hemer.htm .

Хемеротека до 1944. године

1. Чланци о позоришту до 1918.
2. Народно позориште у Београду - Драма, критике (1918-1944)
3. Позоришни живот у Београду изузев Народног позоришта (1918-1944)
4. Позоришни живот у Србији изузев Београда (1918-1944)
5. Позоришне школе (1918-1944)
6. Удружења глумаца (1918-1944)
7. Удружења драмских писаца (1918-1944)
8. Позоришно законодавство (1918-1944)
9. Позоришна публика (1918-1944)
Гостовања у Драми и гостовања Дrame Народног позоришта у Београду (1918-1944)
10. Народно позориште у Београду - Опера, критике (1918-1944)
11. Народно позориште у Београду - Опера, личности (1918-1944)
12. Народно позориште у Београду - Опера, гостовања (1918-1944)
13. Народно позориште у Београду - Балет, критике (1918-1944)
14. Народно позориште у Београду - Балет, личности (1918-1944)
15. Народно позориште у Београду - Балет, гостовања (1918-1944)
16. Балети у операма (1918-1944)
17. Музички и балетски живот у Београду изузев Народног позоришта (1918-1944)

Хемеротека од 1944. године

1. Личности
2. Београдска позоришта – критике
3. Београдска позоришта
4. Позоришта у унутрашњости
5. Позоришни живот у Црној Гори
6. Позоришни живот у бившим републикама СФРЈ (ЕХ ЈУ)
7. Фестивали
8. Аматерска позоришта
9. Србија – полупрофесионална позоришта
10. Професионална позоришта националних мањина
11. Гостовања наших уметника у свету
12. Удружења и конгреси
13. Публикације
14. Радио и телевизија
15. Позоришне школе
16. Позоришни живот – Разно
17. Музеј позоришне уметности Србије

Чување и смештај фонда Хемеротеке организовани су превасходно тако да се коришћење поједностави и физички олакша, а хабање чланака сведе на најмању могућу меру. Копије најстаријих исечака, до 1918, чувају се у фасциклама, разврстани према извору (једна фасцикла - једна публикација). Исечци од 1918. до 1944. чувају се у ковертама које су по темама разврстане у регистраторе. Критике београдских представа писане после 1944. чувају се у ковертама (разврстане по принципу један коверат - једна представа), а свако позориште има своју кутију са ковертама. Општи чланци о београдским позориштима, сви исечци који се односе на позоришта из унутрашњости, фестивале, догађаје, школе, публикације итд. чувају се у регистраторима (разврстани по принципу једна тема - један регистратор). Чланци који се односе на живот и рад појединачних личности после 1944. године чувају се у ковертама (разврстани по принципу једна коверта - једна личност).

Новински исечци се не инвентаришу, мада је по самом оснивању Музеја једно време и то практиковано. Месечно у Хемеротеку пристигне око 250 - 300 нових исечака. Од маја месеца 2008. године, поред набавке оригиналних исечака у штампаној форми, обезбеђена је и достава скенираних чланака путем електронске поште. Ови документи се, за сада, чувају соритрани само по основу хронологије, с тим да се, када су у питању позоришне критике, копије тих чланака праве и у посебном фолдеру.

Библиотека располаже с укупно 144m одговарајућих полица и око 3m³ неодговарајућих ормана који служе за складиштење ређе коришћених публикација. Фонд је смештен у две просторије које се истовремено користе и као директорска, односно канцеларија за два кустоса, има отворен приступ (осим ормана са старом и ретком књигом који је под кључем). У депоу Музеја био је смештен необрађени део фонда који чини око три хиљаде монографских публикација и најмање хиљаду свезака периодике, као и 3017 обрађених публикација. За смештај необрађеног дела фонда било је обезбеђено укупно 30m полица, а обрађени део је спакован у кутије. За нормално функционисање и адекватан смештај постојећег фонда, рачунајући пројектовани прилив, недостаје још најмање 80m нових наменских полица (с тим да неодговарајући ормани уступе некој другој збирци). Уобичајени прилив је око 250 публикација годишње, што изискује најмање 4m нових полица. (У

Библиотеци се чувају највише два примерка исте публикације, а расходовање се изузетно ретко практикује с обзиром да је набавна политика наше библиотеке усмерена је ка формирању фонда који ће представљати својеврстан музеј издаваштва у области српског позоришта. Последњи подаци о стању фонда везују се за цифру од скоро шест хиљада записа у бази.)

Хемеротека располаже с укупно 75m полица распоређених у три просторије које се истовремено користе и као директорска, пријемна и канцеларија за два кустоса. У депоу Музеја налазио се део фонда хемеротеке за чији смештај би било потребно најмање 60m полица, под условом да је уопште ишта сачувано до данас. За нормално функционисање и адекватан смештај фонда, не рачунајући пројектовани прилив (1,2m нових полица годишње до момента када се одредимо да више не набављамо оригиналне штампане исечке, већ само скениране) нема услова.

У згради Музеја нема могућности ни за какво проширење смештајних капацитета. Библиотека нема читаоницу, уместо тога кустоси најчешће уступају своје радне столове корисницима или се импровизује смештај у изложбеном простору.

По препоруци Народне библиотеке Србије, средином деведесетих година прошлог века купљен је програм Библио за аутоматизацију библиотечног пословања. Они који још памте овај храбри покушај особља Народне библиотеке Србије, сигурно су свесни и многих потешкоћа са којима се суочава свако ко ради у овом програму (од тога да не програм не чита и ћирилицу и латиницу паралелно, већ свако писмо понаособ; преко немогућности уноса нпр. словних ознака предвуковске азбуке или руског језика; до масе кварова у раду програма који нарочито долазе до изражаја у контакту са новијим оперативним системима). Основни подаци о публикацијама књижног фонда библиотеке Музеја позоришне уметности унети су датотеке у оквиру програма Библио. Унос је, на жалост, рађен на основу података забележених у инвентарној књизи, а не са књигом у руци, тако да записе чине елементи скраћеног библиографског описа, са УДК и локацијским подацима. Ова база се и дан данас користи за инвентарисање и обраду обраду новопристиглих публикација, као и претрагу фонда. Унети подаци се штампају у одговарајућем формату и на тај начин је настављено вођење инвентарне књиге на папиру. Лисни каталози, ни алфаветски ни стручни, у библиотеци Музеја не постоје

већ двадесет година, а предметни никада није ни постојао. У једном тренутку је започет унос података о чланцима из фонда Хемеротеке Музеја у Библио, али је то прекинуто с обзиром да је већ тада Народна библиотека саветовала прелазак на COBISS. Тренутно вагамо има ли смисла конвертовати па кориговати Библио датотеке, или се по други пут упустити у уношење података по параметрима прописаним узајамном катлогизацијом.

Иако богатство Библиотеке Музеја позоришне уметности Србије чини изузетно вредну збирку стручне литературе из ове области, због описаних тешкоћа, на интерном нивоу је донета одлука да ће она бити затвореног типа и да се неће третирати као самостална организациона јединица Музеја, већ као једна од музејских збирки (Хемеротека) са приручним фондом стручне литературе (Библиотека). Поред запослених из куће, изнимно могу да је користе универзитетски професори, студенти последипломских студија или спољни сарадници Музеја. Отварањем многобројних приватних високих и виших позоришних школа у протеклих петнаестак година, формирао се још један специфичан слој корисника. То су студенти основних студија ових установа, које, као по дефиницији, немају никакве, чак ни приручне, библиотеке. Овим младим људима, махом несвесним чињенице да су жртва нетрпељивости између државног универзитета и нелојалне конкуренције, отежан је приступ библиотеци Факултета драмских уметности, а на позоришта и приватне збирке, где, иначе, ретко примају и доказане професионалце, предавачи их ретко упућују. Немајући избора, долазе нама, у Музеј, са захтевима доведеним до карикатуре, нпр. „Имате нешто о нашем позоришту за семинарски на Глуми?“ Када се овакав упореди са захтевима сталних корисника попут „Дај ми Жути репертоар, Олгин примерак с исправкама“, постаје јасно да је непостојање предметног каталога у Библиотеци, односно празнина у пољима и подпољима Библиа везаним за предметну класификацију, озбиљан камен спотицања⁹. Оно што је заједничко свим нашим корисницима је да најређе долазе са комплетираном библиографијом тражених публикација. Некад имају име аутора, углавном непотпуне или парафразирани наслове, од Универзалне децималне класификације – ако је и препознају као могућ извор података – зазиру правдајући се тиме да је уметничким душама урођен страх од бројева. Библио,

---

⁹ Корисници претрагу започињу најчешће упитом о одређеној теми, али до сада су били принуђени да се поуздају да ће им кустос који их услужује понудити све што им је потребно.

иако несавршен у много чему, има капацитет да надомести формални, алфабетски каталог. Стручни каталог је избачен из употребе јер га нико није користио. Био нам је потребан начин да фонд представимо природним језиком и то тако да претрага не захтева претходно познавање библиографских података, али да не буде сведена ни на тумарање кроз шуму кључних речи. Решено је, зато, да се изради систем предметних одредница и пододредница који ће се користити као нова, оптимална тачка приступа фонду.

Овај посао поделили смо у шест фаза: снимање ситуације; селекција докумената; израда „пробних“ предметних одредница и пододредница на основу упита претраге корисника; упоређивање овако добијених одредница и пододредница онима израђеним у оквиру COBIB.SR-у; формирање система предметних одредница и пододредница; израда предметног регистра са објашњењима. До овог тренутка завршене су прве четири фазе. Овде ће бити описано како је тај процес текао, на које проблеме смо наилазили, које смо решили, а за које још увек тражимо решење.

Снимање ситуације

Током позоришне сезоне 2007/2008. дословно смо бележили како корисници формулишу своје захтеве, надајући се да ће нам ово помоћи да, као прво, дефинишемо колико „дубоко“ у одређени садржај сежу упити, а, као друго, које ћемо формулације одабрати као најпогодније термине за одреднице и пододреднице.

Посматрано с аспекта коришћења фонда, нису све теме подједнако тражене. Репертоари позоришта, каталози фестивала, биографије уметника, критике драмских представа користе се свакодневно. Ови упити су јасно исказани, недвосмислени и обично прецизни до најситнијег детаља. (Примери су „Шта имате о праизведби Хасанагинице?“, „Колико премијера је било у Позоришту на Теразијама од обнове зграде до данас?“, „Које улоге је играо Петар Банићевић?“) Документи на тему нпр. теоријске драматургије, балета, луткарства, позоришне технике, закони о позоришту – траже се једном, или ниједном у години дана. (Упити започињу најчешће формулацијом „Да ли има ишта о...“)

Најмање трећина упита односи се на драмске текстове који, као књижевна дела не подлежу предметној класификацији¹⁰.

Обичај да се изостављају лична имена у документима о извођачима објављиваним у 19. веку; честе промене презимена личности, нарочито глумица; употреба низа псеудонима или намерно изостављање имена, тенденциозно мењање година рођења и смрти; погрешна интерпретација имена гостујућих ументика претварају редиговање именског регистра у перпетум мобиле. Називи институција, чак и градова и држава, који су се на нашем поднебљу често мењали стално праве пометњу. Млађа генерација корисника често није упозната са изворним или пређашњим називима/именима, а старија генерација не мари за нове (чак ни кад су у питању градови и државе).

Сва ова запажања изнета су овде без намере да се спочитава корисницима. Напротив, драгоцен су, јер су нас на самом почетку упозорила на проблем коме, по свему судећи, до напуштања Библиа, нема лека. Наиме, Библио, што се тиче слободно обликованих предметних одредница нуди само једно поље (апредметна одредница), без подпоља, поновљиво, али без могућности уноса алтернативног облика наведеног термина, као ни аутоматског упућивања на тај алтернативни облик током претраге.

Овај незгодни стицај околности гурао нас је да размишљамо о томе да формирамо систем упутних каталошких јединица у лисној форми и да га користимо заједно са електронском базом података. Значи претрага би се одвијала у 3 корака: 1. корисник би тражи записе са предметном одредницом „Позориште на Теразијама“ (и добија одговарајући број погодака); 2. корисник и/или библиотекар проверавају у систему упутних листића који су израђени ручно; 3. корисник претражује електронску базу поново, по терминима на које га упућују консултовани упутни листићи (и коначно добија потпуну информацију). Ово решење, осим што је рогобатно, поништава сврсисходност, бит електронске базе. Таман и када би се истраживачи који користе фонд у Библиотеци навикли на њега, на мрежи овакав мутант не би могао да се појави. Друга опција је била да се формира лисни предметни каталог, али – веровали или не – све да то и желимо, у нашој библиотеци физички нема простора да се овакав каталог смести.

---

¹⁰ О изузецима од овог правила биће речи нешто касније.

Преостало нам је да, чекајући COBISS¹¹, искористимо време да покушамо да усагласимо предметне одреднице и пододреднице до којих смо дошли истраживањем упита наших корисника, са оним које нуде библиотеке које су већ у систему узајамне каталогизације и, наравно, са лисним каталозима релевантних специјалних позоришних библиотека у земљи (Библиотека Факултета драмских уметности, Библиотека Српског Народног позоришта, библиотеке при Архивима Народног позоришта у Београду и Југословенског драмског позоришта, Библиотека Позоришног музеја Војводине), другим сродним библиотекама.

Селекција докумената

Подразумева се да ће селекција докумената који ће бити обухваћени предметизацијом морати да се направи са јаким акцентом на посебности захтева наших корисника. Предметни каталог приказује садржински аспект унапред изабраних и класификованих докумената, селективан је јер се односи само на један део фонда. Највећи део фонда наше библиотеке, с обзиром да је специјална, углавном чине документа чији садржај има научну, стручну, документациону или литерарну вредност па самим тим и подлеже предметној класификацији. Од докумената која се могу предметно се могу класификовати наша библиотека поседује монографске публикације, чланке из серијских публикација и електронске изворе¹², док се фотографије, разгледнице и плакати чувају и обрађују у другим збиркама Музеја. (Картографску грађу Музеј нема.) Међутим, у фонду Библиотеке налазе се и документи који не подлежу предметној класификацији. То су, између осталог, књижевна дела, уџбеници за средње школе, публикације радних организација интерног обележја, фотомонографије, прилози из монографских или серијских публикација који садрже приказе књига, позоришних представа, саветовања, изложби и сл, белешке „in memoriam“. Оваква документа, пак, са становишта театрологије представљају непосредне или посредне изворе на основу којих се врши реконструкција минулог позоришног чина.

---

¹¹ Музеј позоришне уметности Србије је институција на буџету Министарства културе Републике Србије. Добили смо обећање да ће до краја 2008. године ово министарство издвојити финансијска средства неопходна за увођење COBISS-а.

¹² Електронске изворе, махом CD издања, још увек нисмо почели да обрађујемо у бази података. Евидентирамо их на листи одвојеној од инвентарне књиге.

Будући да постоји препорука да се правила каталогизације прилагоде потребама и функцији библиотеке која врши класификацију, одредили смо се да од тих правила доследно одступамо у случајевима који ће овде бити објашњени.

Што се тиче књижевности, предметно класификујемо историјске, псеудоисторијске, (ауто)биографске, мемоаре, збирке анегдота и драмске текстове за које се основано сматра да садрже биографске елементе истакнутих личности или драмских аутора. (Што је, у крајњој линији, одобрен изузетак од правила.)

ПОПОВИЋ, Јован Стерија

Јована С. Поповића Смрт Стефана Дечанског : жалосно позорје у пет дејства. - Панчево : Браћа Јовановић, [б. г.] (у Панчеву : Браћа Јовановић). - 64 стр. ; 16 см. - (Народна библиотека Браће Јовановића ; св. 45) (Дела Ј. С. Поповића ; 2)

Подаци о збирци и нумерацији преузети из шт. кат. НБС и са хрпта публикације.

886.1-2

Српска драма - Ликови - Стефан дечански, српски краљ (1285-1331)

СРЕЋКОВИЋ, Панта С.

Бој на Дубљу 1815. године 14. јулија : историјски догађај из српског војевања за слободу, у четири радње / Панта С. Срећковић. - Београд : Музеј позоришне уметности, 1994 (Београд : Нови дани). - 78 стр. ; 15 цм. - (Библиотека Драмска баштина. Нова серија ; 1)

Тираж 500. - Стр. 7-14: Предговор / Зоран Т. Јовановић. - Речник турцизама и мање познатих речи: стр. 75-78. - Стр. 79: Панта С. Срећковић (1834-1903) / Зоран Раичевић.

886.1/.2-2

Српска драма - Мотиви - Битка на Дубљу 1815

МАЈСТОРОВИЋ, Никола Ж.

Смех и сузе : анегдоте о великанима глуме / Никола Ж. Мајсторовић ; [ликовни прилози Владимира Жедринског ... и др.]. - Београд : Итака, 2002 (Нови Београд : Виск druck). - 387 стр. : илустр. ; 24 см

Ауторова слика на кор. - Тираж 500. - Белешка о аутору: стр. 385-386. - Библиографија: стр. 382-384.

ISBN 86-81635-25-5 (брош.)

821.163.41-36

792(497.11)

Београд - Позоришни живот

Предметно драматизујемо и драмске (као и друге књижевне текстове) када је издањем обухваћен и опсежна студија о делу и/или аутору.

АНТОЛОГИЈА савремене српске драме / [приредио] Слободан Селенић. - Београд : Српска књижевна задруга, 1977 (Београд : Култура). - LXXXI, 722 стр. ; 19 см. - (Српска књижевна задруга. коло 70 ; књ. 469)

Тираж 4000. - Савремена српска драма / Слободан Селенић: стр. VII-LXXXI. - Напомена / Д. [Душан] Ч. Ј. [Јовановић]: стр. 721-722. - Преглед извођења савремене оригиналне српске драме у професионалним позориштима у СР Србији од 1944. до 1977.: стр. 649-687. - Библиографија оригиналне српске позоришне драме објављене на српскохрватском језику од 1944. до 1977.: стр. 688-703. - Регистри.

886.1-2"1944/1976"(082)
886.1-12"1944/1976"(082)
886.1.09-2"1944/1976"(082)

COBISS.SR-ID 154876423

Лебовић, Ђорђе (1928-) - "Небески одред" //
Обреновић, Александар (1928-) - "Небески одред" //
Павловић, Миодраг (1928-) - "Пре тога" //
Лукић, Велимир (1936-) - "Дуги живот краља Освалда" //
Михајловић-Михиз, Борислав (1922-1997) - "Бановић Страхиња" //
Христић, Јован (1933-) - "Савонарола и његови пријатељи" //
Поповић, Александар (1929-1996) - "Чарапа од сто петљи" //
Пекић, Борислав (1930-1992) - "Генерали или сродство по оружју" //
Ковачевић, Душан (1948-) - "Маратонци трче почасни круг" //
Симовић, Љубомир (1935-) - "Чудо у Шаргану" //
Српска драма - 1944-1976 //
Српска драма - 1944-1977 - Библиографије

Предметно класификујемо и уџбенике за ниже и средње балетске школе из простог разлога што је средња астручна спрема највише што балетски играчи, у систему српског формалног школовања, могу да остваре. Иако без универзитетске дипломе, они се потпуно формирају у уметничком и стручном смислу и раде и стварају у рангу колега са високом стручном спремом (глумцима, редитељима, даматурзима), једнако су плаћени, добијају националне пензије... У том смислу и документа о њиховом образовању рангирамо као и она која се тичу факултетских уџбеника.

БАЗАРОВА, Надежда павловна

Klasičan balet : za učenike I razreda usmerenog obrazovanja baletske struke / N.P. Bazarova ; [prevod Zorka Macura]. - [1. izd.]. - Knjaževac : Nota, [1982] (Knjaževac : Nota). - 73 str. : ilustr. ; 22 cm.

Prevod dela: Классический танец / Надежда Павловна Базарова. - Tiraž 1000.

37.016 : 792.8(075.3)

Балет, класични – Уџбеници

Предметно класификујемо и приручнике намењене образовању аматерских тупа нарочито имајући у виду публикације штампане непосредно после Другог светског рата које су у пракси коришћене и као уџбеници у вишим и високим позоришним школама.

ДАНОВСКИ, Бојан

Kako se vodi amatersko pozorište / Bojan Danovski ; [preveo s bugarskog Živojin Petrović]. - Beograd : Prosveta, 1946 (Beograd : Prosveta). - 154 str. : ilustr. ; 17 cm. - (Pozorišna biblioteka ; 4)

Bibliografija: str. 153-154.

792(075.4)

Аматерско позориште – Приручници

Предметно класификујемо и публикације радних организација интерног обележја када оне представљају јединствен извор информација за реконструкцију организације пословања позоришних кућа, еснафских удружења и сл.

НАРОДНО позориште (Београд)

Извештај о активности Народног позоришта и раду органа управљања у периоду од 1. I. 1965 до 31. III 1967. године / Народно позориште у Београду.- Београд, 1967.- 88 стр. : листа
Завршни рачун за 1965. - 23 cm

792(091)

Народно позориште (Београд) – Извештаји – 1967

УДРУЖЕЊЕ драмских писаца Србије (Београд)

Статут Удружења драмских писаца Србије : усвојен на Скупштини удружења одржаној 16. 04. 1994. г.. - Београд, 1994. - 8 стр., 30 см. -

Куцано писаћом машином.

Удружење драмских писаца Србије (Београд) - Статут - 1994

Предметно класификујемо и фотомонографије и сличну грађу с дводимензионално репродукованим визуелним сведочанствима о неком минулом позоришном чину.

ПОЗОРИШТЕ „Бошко Буха“ (Београд)

Dvadeset godina pozorišta "Boško Buha" Beograd : plakati premijernih predstava 1950-1970. - Beograd : Pozorište "Boško Buha", 1970. - [48] str.: ilustr. ; 23 x 23 cm.

792-053.2(497.11)"1950/1970"(084.5)

COBISS.SR-ID 71585543

Позориште „Бошко Буха“ (Београд) - Позоришне представе - 1950-1970 - Плакати

Предметно класификујемо прилоге из монографских или серијских публикација који садрже када су у питању критике позоришних представа јер су ови документи базични инструменти театролошког научног апарата. За сада, публикације у којима су окупљене позоришне критике једног аутора нису аналитички обрађене.

СЕЛЕНИЋ, Слободан

Драмско доба : позоришне критике : 1956-1978 / Слободан Селенић ; приредио Феликс Пашић. - Нови Сад : Sterijino pozorje, 2005 (Петроварадин : Футура). - 299 стр. ; 20 см. - (Библиотека Драматуршки списи)

ISBN 86-7109-032-9 (брош.)

792.2.09(497.1)"1956/1978"

821.163.4.09-2

792.072.3 Селенић С.

Југословенска драма - Сценско извођење - 1956-1978 - позоришне критике

Чланци из фонда Хемеротеке класификују се по истом принципу. Будући да Музеј поседује тачне податке о датуму објављивања чланака (мада не и све

податке за комплетан библиографски опис чланака из серијских публикација), као и тачан датум премијере на коју се критика односи, у предметној рубрици се користе и ови подаци. Она, истина, тиме постаје прилично дугачка, ненавикнутом оку може деловати и непрегледна, али је са театрографског становишта прецизан извор неопходних информација. У случају да се у предметној рубрици задржи само именска одредница са две садржајне пододреднице, могло би доћи до забуне. Наиме, потребно је разликовати критике које се тичу праизведбе, премијерних извођења у сваком појединачном позоришту и евентуалних обнова. У питању је један исти драмски текст, али не и исто сценско извођење. Предмет позоришне критике је једно конкретно сценско извођење, а не било које. Рогобатна формулација предметне рубрике је цена да се то се исказе прецизно. Планирано је да се исти овај принцип користи и у аналитичкој обради публикација у којима су објављене позоришне критике једног или више аутора.

БОГДАНОВИЋ, Милан

Комедија од паучине : Милан Беговић : Американска јахта у сплитској луци / Милан В. Богдановић

У: Политика. - ISSN 0350-4395. - 3. 4. 1933.

792.09(046)

Беговић, Милан - „Американска јахта у сплитској луци“ - Сценско извођење - 1933 // Народна позориште (Београд) - Премијере - Позоришне критике

Предметно се класификују и чланци који садрже приказе књига о српском позоришту, резултата рада скупова о позоришној уметности у Србији, позоришних изложби и сл. зато што ови документи често носе јасне или прикривене информације о квалитету „позоришног живота Србије“, укусу публике, цензури, преплитању политике и позоришта итд.

ПУТНИК, Радимир

Dramski pisci, moji savremenici : Jovan Ćirilov / Radomir Putnik
У: Približavanje pozorištu : prikazi pozorišnih knjiga / Radomir Putnik. – Beograd : Narodno pozorište, 1997 ([Beograd] : Grafonin). – 162 str. ; 24 cm)

792.072.3(497.11)“19”(049.3)

Ћирилов, Јован (1931-) – „Драмски писци, моји савременици“

ДЕФИНИСАЊЕ статуса глумаца : Најављено оснивање новог уметничког струковног синдиката / И. С.

У: Глас јавности. – ISSN 1450-7218. – 10. 12. 2002.

792(497.11) (046)

Савез драмских уметника Србије (Београд) – Синдикат глумаца Србије (Београд)

Предметно класификујемо и белешке „in memoriam“ јер су ови текстови често извор информација о карактеру преминулог позоришног ствараоца, тј. о његовом односу са аутором „in memoriam-а“ који су и сами истакнути позоришни уметници.

ЛУКЈАНОВА, Татјана

Olga Ivanović : 1921-2001 / Tatjana Lukjanova
У: Teatron. – ISSN 0351-7500. – год. 26, бр. 116/117. – стр. 117

792 : 929 Ивановић О.

Ивановић, Олга (1921-2001) – Биографије

Проба

У првом тренутку веровали смо да је најлакши начин да формирамо мини-тезаурус за театрологију преузимање предметних одредница из узајамне базе. Нешто касније ће бити објашњено због чега суштински то није ишло сасвим глатко. За сада је довољно рећи да у том тренутку Музеј позоришне уметности још увек није имао интернет прикључак.

Пробе ради почели смо да уносимо у записе новопристиглих публикација предметне одреднице које смо сами формулисали на основу већ помињаних параметара. (Наравно, претходно је похрањена „чиста“ копија датотеке у архив

Музеја.) Мада је узорак грађе обухваћене предметизацијом био релативно мали (2000 докумената), убрзо су почели да се називу први обриси предметног регистра.

При формулисању предметних одредница и рубрика настојали смо да испоштујемо неопходне логичке везе задате још структуром лисних предметних каталога. Водили смо рачуна да доследно примењујемо изабране термине који имају утврђен опсег и значење; да искључимо синониме, квазисинониме и вишезначне термине (еквивалентне везе); да повезујемо појмове по надређености тј. целине са деловима (хијерархијске везе); те да окупимо појмове блиских или супротних значења који нису у истом хијерархијском низу (асоцијативне везе).

Одреднице

У оквиру предметизације фонда наше библиотеке појављује се четири од пет постојећих врста предметних одредница.

1. тематске одреднице

Најчешће се појављују оне којима се представљају ствари или предмети, производи људског рада, друштвене појаве и процеси, историјски догађаји

НИКОЛЕСКУ, Корина

Dvorski kostim Rumunije od XIV do XVIII veka : Muzej primenjene umetnosti, Beograd, septembar-oktobar 1969. / Korina Nikolesku. - Beograd : Muzej primenjene umetnosti, 1969. - [74] str. : ilustr. ; 21 cm

069.5 : 391 (=135.1) (083.824)

069.013 (497.11) (083.824)

COBISS.SR-ID 81355015

Дворска одећа, румунска - 14-18в - Изложбени каталози //
Музеј примењене уметности - Збирка костима - Изложбени каталози

СИМОВИЋ, Љубомир

Бој на Косову / Љубомир Симовић. - Београд : Српска књижевна задруга : Београдски издавачко-графички завод, 1989. - 249 стр. ; 18 см. - (Мала библиотека Српске књижевне задруге)

Белешка о писцу: стр. 247-248.

ISBN 86-379-0095-X

886.1-2

COBISS.SR-ID 4232962

Српска драма - Мотиви - Косовска битка 1389

2. именске одреднице

Највише је оних које упућују на лична имена. Овде не треба занемарити предметне одреднице које се у Хемеротеци користе за класификовање чланака о личностима¹³. Не заостају ни одреднице којима су заступљени називи колективних тела (позоришта, цеховска удружења, позоришне школе, позоришни фестивали...) За активна колективна тела користи се назив који је тренутно у употреби, а за угашена онај који је био заступљен у тренутку гашења тела.

НИКОЛИЋ; Душана

Milena u pozorištu : lutke, kostimi, scenografija Milene Jeftić Ničeve Kostić / Dušana Nikolić, Nikola Šuica ; [fotografije Vitko Mojsilović, Srđa Mirković]. - Beograd : Clio, 1995 (Beograd : "Slobodan Jović"). - 139 str. : ilustr. ; 20 cm. - (ARS applicata)

Bibliografija: str. 131-138.

ISBN 86-7102-004-5

792.9.024(497.11):929 Јефтић Ничева Костић М.

Јефтић Ничева Костић, Милена (1943-)

---

¹³ Именске предметне одреднице које се у Музеју користе у каталогу Хемеротеке, са становишта библиотечких правила, нису исправно формулисане јер не садже годину рођења и смрти, већ додатне податке о професионалном ангажману личности. Музеј води и каталог имена позоришних личности са наведеним датумима рођења и смрти који се може искористити да се ова грешка поправи.

ЦРВЕНЧАНИН, Вера

Динуловићи / Вера Црвенчанин. - Београд : Музеј позоришне уметности Србије, 1997 (Београд : Србоштампа). - 200 стр., [20] стр. с таблама : илустр. ; 20 см

Тираж 500. - Белешка о аутору на пресавитку корица. - Библиографија : стр. 198-200.

929.52 Dinulović
792(497.11)"18/19"

COBISS.SR-ID 124376327

Динуловић (породица) //

Србија - Позоришни живот - 19-20в

BEOGRADSKO dramsko pozorište : BDP, 6 : 1947-2007. / priredio Feliks Pašić. - Beograd : Beogradsko dramsko pozorište, 2007 (Subotica : Rotografika). - 415 str. : fotogr. ; 30 cm

Tiraž 1.000. - Predstave: str. 236-375. - Registar. - Summary.

ISBN 978-86-909817-0-0 (karton)

792(497.11)"1947/2007"

COBISS.SR-ID 137979404

Београдско драмско позориште - 1947-2007

BITEF : 40 godina novih pozorišnih tendencija : dokumenta Beogradskog internacionalnog teatarskog festivala : (1967-2007) / [priređivači Olga Latinčić, Branka Branković, Svetlana Adžić]. - Beograd : Istorijски arhiv, 2007 (Beograd : Alta nova). - 298 str. ; 24 cm

Tiraž 1.000. - Str. 7: Reč urednika / Branka Prpa. - Popis dokumenata: str. 273-278. - Napomene i bibliografske reference uz tekst. - Registar.

ISBN 978-86-80481-14-2 (broš.)

792.091.4(100)"1967/2007"

COBISS.SR-ID 143033356

БИТЕФ (Београд) - 1967-2007

ALMANAH : dvadeset godina Akademije za pozorište, film, radio i televiziju. - Beograd : Umetnička akademija u Beogradu, 1971 (Beograd : Srbija). - 247 str. : ilustr. ; 29 cm.

Uvodna napomena / Vladimir Petrić: str. 1-3

378.6:792(497.11)"1949/1969"

COBISS.SR-ID 55625735

Факултет драмских уметности (Београд) - 1949-1969

3. географске одреднице

Које се најчешће користе када се публикација односи на специфичности позоришног живота које су условљене местом на коме се он развија

ЧОЛИЋ-Биљановски, Драгана

Позоришни живот на Голем отоку : (1949-1954) / Драгана Чолић-Биљановски. - Београд : Музеј позоришне уметности Србије, 1994 (Шамац : Дуга). - 75 стр. : илустр. ; 20 cm

Библиографија: стр. 76.

343.819.7(497.1):792"1949/1954"

COBISS.SR-ID 75249671

Голи оток - Позоришни живот - 1949-1954

4. временске одреднице

Не користимо их јер се документима која сведоче о развоју позоришног живота - који је условљен особинама временског периода у коме се појављује - радије додељују тематска или именска одредница, а временски период се означава пододредницом.

5. Формалне одреднице

Користе се када садржај документа не може да се искаже никако другачије до формом.

КАНГРГА, Јован

Речник немачко-српскохрватски / Јован Кангрга. – 4. изд. – Београд : Просвета, 1959 (Београд : Београдски графички завод). – LVIII, 783 стр. ; 17 см.

811.112.2=163.4(038)

COBISS.SR-ID 51601671

Немачко-српскохрватски речници

Пододреднице

Колико год се трудили да прецизно дефинишемо предметну одредницу, увек има докумената чији садржај није могуће преставити једним речју или синтагмом. Предметна одредница се тада ближе одређује пододредницом (и тиме се формира предметна рубрика). Предметне пододреднице имају исти облик као и одреднице. У зависности од аспекта којим се додатно расветљава садржај предметне одреднице, постоји четири врсте пододредница.

1. Тематске пододреднице

Користе се када је потребно сузити појам исказан одредницом. Уз тематску одредницу могу стајати једна или највише три тематске пододреднице.

ПЛАОВИЋ, Радомир

Обрада драмске улоге / Радомир Плаовић. – Београд : Рад, 1950 (Београд : Рад). – 129 стр. ; 20 см. – (Стручна позоришна библиотека)

792.028

COBISS.SR-ID 43060487

Глума – Обрада улоге

МИЛИН, Бошко

Шта се dogodило са политичким позориштем у Југославији / Бошко Милин. - Слике.

У: Scena. - ISSN 0036-5734. - Год. 34, књ. 2, бр. 6 (1998), стр. 38-41.

792:32(497.1)"1990/1997"

COBISS.SR-ID 83485964

Позориште - Политички аспект - Југославија - 1990-1997

ПУТУЈУЋЕ позоришне дружине у Срба до 1944. године : зборник радова / [главни и одговорни уредници Зоран Т. Јовановић, Лука Хајдуковић]. - Београд : Музеј позоришне уметности Србије ; Нови Сад : Позоришни музеј Војводине, 1993 (Београд : Нови дани). - 216 стр. : илустр. ; 24 цм

Према предговору, зборник садржи радове са првог стручног скупа на тему Путујуће позоришне дружине у Срба до 1944. године, одржаног 26. и 27.октобра 1992. године у Београду. - Тираж 500. - Стр. 211-213: Прилог библиографији о путујућим позоришним дружинама / Александар Милосављевић. - Регистар.

792.077(497.11)"1794/1944"(082)

COBISS.SR-ID 15193868

Путујућа позоришта - Историја - Србија - 1794-1944 - Зборници

Тематске пододреднице уз именске одреднице (када је у питању лично име) најчешће допуњавају биографске или податке о професионалном ангажману или упућују на наслов приказаног дела аутора датог одредницом.

БЛАГОЈЕВИЋ, Десимир

Доживљаји Нушићевог света на позорници : Поводом премијере најновије комедије „Др“ Б. Нушића / Десимир Благојевић

У: Правда. - 1937

792.09(046)

Нушић, Бранислав - „Др“ - Сценско извођење - 1937 //

Народно позориште (Београд) - Премијере - Позоришне критике

Тематске пододреднице могу стајати и уз одредницу сачињену од назива колеткивног тела и тада, најчешће, упућују његов на историјски развој.

ЈОВАНОВИЋ, Зоран Т.

Оснивање Народног позоришта у Скопљу / Зоран Т. Јовановић. - [Нови Сад : Матица српска, 1998]. - Стр. 85-106 ; 24 cm

Summary: Founding of the national theatre in Skoplje. - П. о.: Зборник Матице српске за сценске уметности и музику; 22-23, 1998.

792(497.17)"1913/1914"

COBISS.SR-ID 176378887

Народно позориште (Скопље) - Оснивање - 1913-1914

ВОЛК, Петар

Илузије на Цветном тргу : Југословенско драмско позориште у педесет сезона / Петар Волк. - Београд : Музеј позоришне уметности Србије, 1997 (Београд : Србоштампа). - 502 стр., [32] стр. с таблама (фотогр.) : фотогр.; 25 cm

Тираж 500. - Поговор / Милосав Мирковић: стр. 499-502.

792(497.111)"1946/1996"

COBISS.SR-ID 129872647

Југословенско драмско позориште (Београд) - Историја - 1946-1996

2. Географске пододеднице

Просторно омеђавају садржај исказан одредницом.

КИЋОВИЋ, Мираш

Школско позориште код Срба у току XVIII и на почетку XIX века / Мираш Кићовић. - Београд : [б. и.], 1952 (Београд : Српска академија наука). - Стр. 99-125 ; 25 cm.

Résumé. - П. о.: Зборник радова XVII Института за проучавање књижевности САН; књ. 2.

792-057.874(497.11)"17/18"

371.383:792(497.11)"17/18"

COBISS.SR-ID 131559687

Школска позоришта - Србија - 18-19в

КАЛМАН, Бор

Joakim Vujić es a Pest-Budai színház / Bor Kalman . - Budapest, 1958 . - 8

792.072.3:929 Вујић Ј.

Вујић, Јоаким (1772-1847) - Будимпешта

3. Временске пододреднице

Не могу се користити уз именске и временске одреднице, а дате уз остала три типа, омеђавају временски период за који се везује одредница.

ПЕТРИЋ, Владимир

Средњеveковна драма и њен значај за развој модерног позоришта / Владимир Петрић.

У: Летопис Матице српске. - ISSN 0025-5939. - 132, 377, 1 (јануар 1956), стр. 36-49.

82.09-2"04/14"

COBISS.SR-ID 148469255

Драма - Средњи век

СРПСКО народно позориште (Нови Сад)

Споменица : 1861-1921 / Друштво за Српско народно позориште. - У Новом

Саду : Друштво за Српско народно позориште, 1921 (Нови Сад : Графика).

- 70, [1] стр. ; 23 см.

792(497.113 Нови сад)"1861/1921"

COBISS.SR-ID 31367687

Српско народно позориште (Нови Сад) - 1861-1921

4. Формалне пододреднице

Упућују на облик у коме је дат садржај документа. Може указивати на могућу намену документа. Наводи се термином умножини, осим ако су у питању аутобиографија, историјска грађа, преписка, статистика, хронологија када се користи облик у множини.

УРБАНОВА, Невенка

Свици који словима светле / Невенка Урбанова. - Београд : Народно позориште, 2006 (Београд : БатАтисак). - 222 стр. : илустр. ; 25 см

Ауторкина слика. - Тираж 500. - Стр. 7: Осветљење госпође Невенке Урбанове / Дејан Медаковић. - Стр. 221-222: Белешка о аутору / Мирослав Беловић.

ISBN 86-84897-16-1 (картон)

792.071.2.028:929 Урбанова Н.

COBISS.SR-ID 136005644

Урбанова, Невенка (1909-2007) - Аутобиографија

ЂОРЂЕВИЋ, Јован

Преписка између Јована Ђорђевића и Антонија Хацића : 1859-1895 / [Божидар Ковачек]. - Нови Сад : Српско народно позориште, 1973. - 192 стр., [10] листова с таблама ; 24 см. - (Издања Српског народног позоришта)

Предговор / [Божидар Ковачек]: стр. 7-9. - Регистар личних имена, наслова књижевних дела и периодике; Регистар непреведених страних наслова.

821.163.41-6

COBISS.SR-ID 10273287

Ђорђевић, Јован (1826-1900) - Преписка //
Хацић, Антоније (1833-1916) - Преписка

КУЈУНЦИЋ, Миодраг

Заточници маште. [Књ.] 1 / Миодраг Кујунџић ; [кратке биографије написао, податке о улогама сакупио и приредио, регистар сачинио Јован Миросављевић]. - Нови Сад : Српско народно позориште, 1986 (Нови Сад : СНП, Штампарски погон). - 322 стр. : илустр. ; 20 см

"Издање поводом сто двадесет пете годишњице Српског народног позоришта"--> прелим. стр. - Тираж 1.000. - Регистар имена: стр. 317-322.

ISBN 86-80951-02-1 (брош.)

792.071(497.113)(047.53)

COBISS.SR-ID 67644679

Глумци - Војводина - Интервјуи //

Душановић, Станоје (1906-) //

Раваси, Љубица (1916-) // Николић, Зденка (1922-) //

Бингулац, Озрен (1904-1984) // Хајтл, Иван (1918-) //

Перић-Нешић, Софија (1906-) // Бјели, Јелица (1922-) //

Марјаш-Брзић, Ерика (1941-) // Кљаић, Маца (1925-) //

Животић, Велимир (1924-)

ПОЗОРИШТЕ у Црној Гори у другој половини XX вијека : радови са научног скупа Подгорица, 23. јун 2006. године / редакциони одбор Дарко Антовић ...[и др.] ; уредник Олга Перовић. - Подгорица : Црногорска академија наука и умјетности, 2007 (Подгорица : Графо Бале). - 332 стр. : илустр. ; 24 цм. - (Научни скупови / Црногорска академија наука и умјетности, Подгорица ; књ. 81. Одјељење умјетности ; књ. 26)

На спор. насл. стр.: The Theatre in Montenegro in Sccond half of 20th Century. - Тираж 300. - Биљешке уз текст. - Библиографија уз поједине радове. - Резимеи на енгл. језику уз већину радова.

ISBN 978-86-7215-191-6 (брош.)

792(497.16)"19"(082)

COBISS.SR-ID 11340816

Позоришта - Црна Гора - 20в - Зборници

Упоредивање

Претходно је разјашњено које све врсте документата предметно класификујемо и која одступања правимо у односу на друге типове билиотечких центара. Осврнућемо се сада на неке проблеме везане за формулисање предметних одредница и пододредница карактеристичне за праксу наше библиотеке.

Ниједна стручна позоришна библиотека у Србији не користи COBISS, па је предметна калсификација коју можемо наћи у узајамном е-каталогу, а да се тиче наше струке, рађена махом у Народној библиотеци Србије или у Библиотеци Матице српске. Мада то има огромних предности када су у питању аспекти библиотекарске струке, са становишта театрологије поткрадају се грешке.

Примера ради термин „драмско извођење“ у театрологији не значи апсолутно ништа, а у запису Библиотеке Матице Српске (која је „наследила“ комплетан фонд библиотеке Стеријиног позорја) стоји овако:

НАСЛОВ..... : Нушићево "Сумњиво лице" на сцени Мађарског народног позоришта
У ПУБЛИКАЦИЈИ..... : Слободна Војводина. - ISSN 1451-4591. - 4, 329 (23. новембар 1945), стр. 3.
ПРЕДМЕТНЕ ОДРЕДНИЦЕ..... : [Нушић, Бранислав](#) (1864-1938) - "[Сумњиво лице](#)" - [Драмско извођење](#) // [Мађарско народно позориште](#) - [Суботица](#)
УДК..... : 792.2.09 (497.113=945.11)
ВРСТА ГРАЂЕ..... : аналитички ниво (саставни део), текстуална грађа, штампана
COBISS.SR-ID..... : 114302983

У великим позориштима, попут Народног позоришта у Београду или Српског народног позоришта у Новом Саду, може се говорити о драмском, оперском и балетском репертоару, односно представама драмског, оперског и балетског репертоара по аналогiji изведеној из врста дела намењених сценском извођењу (Колоквијални термини су драма, опера и балет, препознатљиви су, али их сјезик савремене театролошке анализе сматра архаизмима). У Мађарском народном позоришту из Суботице тога нема. Очигледно је да је предмет овог чланка приказивање Нушићевог драмског дела „Сумњиво лице“ на сцени Мађарског народног позоришта у Суботици. Придев „драмски“ везан је за текст, предложак на

основу кога је позоришна представа осмишљена и реализована и зато спада у домен онога што претходи извођењу на сцени и не може му се додати као атрибут. Именица „извођење“, пак, употребљена је на прави начин. Дискутабилно је да ли је уопште потребно употпуњавати је и описивати било каквим придевима али, ако и јесте у стручној позоришној библиотеци би свакако био искоришћен термин сценско. (Чак и придев „сценски“ може се тумачити као сувишан, мада разрешава чисто хипотетичку дилему да ли је описана текстуална грађа нпр. критика радијског извођења комада који је за тај медиј адаптирао лично Бранислав Нушић, или критика позоришне представе.)

Предметна рубрика би, према томе, требало да изгледа овако:

Нушић, Бранислав (1864–1938) – „Сумњиво лице“ – Сценско извођење
– 1945 //

Мађарско народно позориште (Суботица) – Премијере – Позоришне
критике

Дешава се да се у усвојеним терминима предметних одредница у узајамном е-каталогу употреби потпуно погрешан термин.

ОДГОВОРНОСТ..... : [Лазич, Радослав](#) – прерађивач – аутор
додатног текста

НАСЛОВ..... : Estetika lutkarstva : antologija

ИМПРЕСУМ..... : Beograd : R. Lazić, 2002

ФИЗИЧКИ ОПИС..... : 207 str. : ilustr. ; 20 cm

ЗБИРКА..... : (Biblioteka Estetika dramskih
umetnosti)

ISBN..... : 86-84283-00-7

ПРЕДМЕТНЕ ОДРЕДНИЦЕ..... : [Марионетско позориште](#) – [Естетика](#) –
[Зборници](#) // [Позоришна режија](#) – [Марионетско позориште](#) – [Зборници](#)
// [Позоришне лутке](#) – [Зборници](#)

УДК..... : 792.97:111.852(082) ,
792.97.071.2(082)

ВРСТА ГРАЂЕ..... : монографска публикација, текстуална
грађа,
штампана

COBISS.SR-ID..... : 102215948

Марионете су врсте лутака које се користе у луткарским представама. За разлику од нпр. гињола који се воде руком, одоздо, или јавајки које су на штаповима, марионете су концима фиксиране за дрвене држаче којима их аниматор одозго покреће. (Сви знамо како изгледа Пинокио!) Представа се, према

замисли редитеља и креатора лутака, може изводити са марионетама, или гињолима, или јавајкама... Место на коме се све ове представе изводе зове се луткарско позориште. Предметна одредница онда треба да саджи термин „луткарско позориште“ и у овом конкретном случају, с обзиром на организацију грађе представљене у Лазићевој компилацији, да галси овако:

Естетика позоришта – луткарско позориште – Србија – 20в

Велики број докумената из нашег фонда се односи на сасвим конкретне појмове, појаве или лица (физичка и правна), али се они веома тешко или никако не проналазе у још неком извору. Једна таква појединачна публикација, мада је са стручне тачке гледишта права пикантерија и има велику вредност, не чини класу. То у пракси значи да је класификатор приморан да правилну и логичну формулацију замени другом, углавном општијом, у некој мери погрешном, а све зарад тога да се корисницима олакша претрага.

ЈАНКОВИЋ, Даница

Драмски елементи у нашим народним орским играма и народна орска игра као драмски елемент народних обичаја / Даница С. Јанковић. – Београд : [б. и.], 1940. – Стр. 75-94 ; 24 цм
Résumé. – П.о.:Гласник Етнографског музеја у Београду; књ. 15, 1940.

793.31:398.3(497.1)

Народне игре – Драмски елементи – Југославија

У примеру је наведено решење које за формулисање предметне рубрике нуди Узајамна библиографско-каталожка база података COBIB.SR.

Ова формулација јасно упућује да је у питању стручни рад који је део обимније публикације (сепарат) у коме се аутор бави једном од конститутивних елемената (драмски елементи) одређене врсте народног стваралаштва (народне игре) својствених одређеном географском подручју (Југославија). Прецизирано је да су предмет рада народне игре, па је то и одредница, док се у својству пододреднице појављује термин „драмски елементи“ као само један од аспеката посматрања народних игара, затим географска, па формална пододредница. Међутим, у нашој библиотеци ово једина публикација која се бави народним орским или било којим другим народним играма, било где и било како.

Постоји потреба да се у овакав запис уводи и напомена која нашег корисника директно усмерава на саставни део публикације занимљив за

театролога. Ову идеју још нисмо почели да спроводимо у праксу јер ценимо да, ако дође до конвертовања датотека Библиа у COBISS, овако произвољно формирано поље може да се изгуби, а уложени рад пропадне. Уместо тога, најчешће на корице саме публикације, са унутрашње стране, лепимо папир са исписаном напоменом која, у овом случају, гласи:

Нарочито:

Поглавље Игре са улогама, стр. 43-58

Пошто знамо да је срж студије „Драмски елементи у нашим народним орским играма и народна орска игра као драмски елемент народних обичаја“ драмска игра, категорија призната у области театрологије (синоним је игра улога или енгл. role playing), и да ће наши корисници управо преко овог параметра евентуално тражити речени рад Данице Јанковић, класификујемо га предметном рубриком:

Драмска игра //

Народне игре – Југославија

На тај начин под одредницом „Драмска игра“ окупљамо документа из различитих стручних области (у наведеним примерима етнологије и педагогије), намењена читаоцима различитих структура и профила (етнолози, театролози, педагози, родитељи), објављена у различитим формама.

Са друге стране, низ публикација из непозоришних области људског рада и стваралаштва, односе се и на исте те „драмске елементе“ предмета којим се, иначе, примарно баве. Пошто су за наше кориснике интересантни само ти делови публикација који се тичу конституената позоришне уметности, где год је могућа аналитичка обрада она се и спроводи, а предметна класификација се врши за сваки саставни део публикације понаособ.

РИСТИЋ-Бељански, Љубица

Дете у игри драме и позоришта / Љубица Ристић Бељански. – стр. 267-302. –

У: КОРАК по корак 2 : васпитање деце од три до седам година : приручник за родитеље и васпитаче. – Београд : Креативни центар, 1997 (Београд : Графипроф). – 420 стр. : илустр. ; 24 цм. – (Приручници / Креативни центар ; књ. 11)

37.018.1

373.2

37.032

792.01

Драмска игра – Приручници

(Предметне одреднице за интегралну публикацију, према ЦИП-у гласе:

„Породично васпитање“ и „Предшколско васпитање“)

Тамо где аналитичка обрада није обављена, уз предметну рубрику која се (по правилима класификације) односи на интегралну публикацију, поред предметне рубрике дефинисане у оквиру узајамне каталогизације, сами формирамо и предметну рубрику која се тиче само саставног дела чији је предмет у жижи наше струке.

СИКИМИЋ, Љубица

Дечје игре некад и сад / Љубица Сикимић ; [илустровао Мирољуб Брада Милутиновић]. – 3. изд. – Београд : Креативни центар, 2003 (Београд :Интерграф М М.). – 268 стр. : илустр. ; 24 см. – (Приручници / [Креативни центар] ; књ. 12)

Тираж 2.000. – Библиографија: стр. 258-259. – Регистар.

ISBN 86-7781-178-8 (брош.)

793.5/.7-053.2(035)

796.11(035)

792.01

Дечје игре – Приручници //

Драмска игра – Приручници

Корак даље у покушајима да помиримо интересе театрологије и стандарда за класификацију библиотечке грађе представља покушај да пронађемо где се крију заједнички именоватељи обе струке и да препоруку „доследно грешите“ не злоупотребљавамо пречесто.

Посебну „посластицу“ представља предметна класификација докумената који у себи садрже театрографску грађу. Појам театрографије је најлакше објаснити преко аналогије са библиографијом. Шта је библиографија за књигу, то је театрографија за позоришну представу. Театрографска грађа најчешће се проналази у документима који у главном стварном наслову садрже формулације: репертоар, годишњак, преглед рада, извештај, попис представа, споменица и сл. Театрографска грађа садржана у њима може бити, и најчешће јесте, пропраћена театролошким студијама, коментарима, илустративним материјалом. Без обзира на то коме се приписује ауторство оваквих докумената и колики удео има пропратни текст, за театрологе је најзначајнији сегмент управо сирова театрографија. До тренутка када Србија буде угледала прву електронску базу театрографских података, „репертоари“, како их ми у позоришним библиотекама зовемо, стајаће на специјално издвојеним полицама и бити неизоставан и незамењив инструмент сваког театролошког истраживања. Питање је како се они обрађују у светлу предметне класификације. Из примера који следе јасно се види да у Узајамном е-каталогу не постоји никаква стандардна процедура при дефинисању предметне рубрике за публикације из ове театролошке категорије.

Pozorište – Repertoar – Srbija – 1979

Srpsko narodno pozorište. Balet (Novi Sad) – repertoar – 1950/1995

Balet – Novi Sad – 1950-1995

Београд – народно позориште – репертоар, 1868-1881

Краљевско српско народно позориште – Београд – 1868-1893 – Споменица

Краљевско српско народно позориште – Преглед рада – Београд – 1886

Краљевско српско народно позориште (Београд)

Народно позориште (Београд) – 1868-1914 – Репертоари

Народно позориште (Београд). Опера – 1920-1926 – Репертоари

Народно позориште (Београд) – Репертоар – 1965-1985

Српско краљевско народно позориште (Београд) – Репертоар – 1869-1910

Позориште – Београд – 1944-1974

Позориште – Репертоар – Београд

Позориште – Србија – 1835-1944

Позориште – Србија – Историја – 1835-1944

Позориште „Бошко Буха“ (Београд) – 1951-1995 – Репертоари

Годишњак – Позориште лутака Ниш

Позоришта – Репертоар – Хрватска – 1840-1980

Црногорско народно позориште (Подгорица) – 1953-1998

Радио Београд (Београд) – Драмски програм – 1924-2003 – Пописи

Светска радио-драма -1924-2003 – Пописи

Бугариновић, Меланија (1903-1986)

Станковић, Борисав (1876-1927) – „Коштана“

Како их све окупити на једном месту? Како омогућити кориснику да на што једноставнији начин пронађе све изворе театрографске грађе релевантне за његово истраживање? Да ли произвести колоквијалну формулацију „репертоари“ у генерички назив и онда их све (репертоаре, годишњаке, прегледе рада, сезоне, регистре...) водити под овим термином? Ако га и усвојимо, где је место том термину – у одредници или у пододредници? Да ли можемо да се ослонимо на то да ће корисник увек знати назив институције чији репертоар тражи? Шта у том случају да радимо са театрографијом појединачнијих личности? Ове претраге су увек унакрсне јер се веома ретко деси да сви подаци о траженој институцији, особи, периоду или месту буду објављени окупљени у једном документу.

Пракса је показала да би ваљало наћи један генерички појам којим ће сви ови документи бити обухваћени. На тај начин се помаже кориснику да се не изгуби у мноштву (често архаичних) термина и да не губи време јурећи да их све сам окупи. Мада термин „репертоар“ звучи питкије, већ се одомаћио у нашем језику, чак и у ванпозоришним сферама живота, можда је исправније користити термин „театрографија“. Ово поготово зато што термин „репертоар“ сугерише институцију, а уз имена глумца, певач или и играча је увек боље рећи „попис улога“.

За лисне каталоге, ради лакше претраге било би боље да тај појам буде формална одредница. Правила налажу да се формална одредница не користи за тематски профилисана документа, већ се за њих израђују тематске одреднице, а формални облик исказује пододредницом. (Корисник библиотеке Музеја позоришне уметности то, на жалост не зна). У електронском каталогу, пак, можемо користити коректније формулације:

За институције

**Назив позоришта (Седиште) – временска пододредница –
Театрографије**

тј. за персоналне театрографије

**Презиме, име (год. рођења – год. смрти) – временска одредница –
Театрографије**

Оваквих примера и дилема нема мало, и у сваком случају њихово решавање превазилази оквире овог рада. Две завршне фазе предметизације фонда Библиотеке (формирање система предметних одредница и пододредница; израда

предметног регистра са објашњењима) требало би да буду реализоване до краја 2009. године. Анкета коју смо спровели међу колегама у позориштима упозорила нас је на алармантан податак да само две позоришне библиотеке (тј. два архива) имају запослене библиотекаре са положеним стручним испитом и нико не ради у COBISS-у. План нам је да идућег пролећа под окриљем Музеја организујемо сусрет особља запосленог у српским позоришним библиотекама и архивима на коме ћемо колеге упознати са досадашњим радом. Покушаћемо да формирамо тим који би са становишта струке верификовао предложени систем предметних одредница и пододредница и припадајући регистар. У случају да надлежне стручне службе НБС одобре овај систем, ми бисмо га у нашим кућама од тог момента сматрали обавезним стандардом за обраду књижне грађе.

Радна група театролога-библиотекара би требало да буде спона између Закона и Народне библиотеке са једне и појединачних позоришта са друге стране. Основни задатак би јој био да позоришне библиотеке и архиве који не виде никакав интерес у стандардизацији свог пословања и адекватној обуци свог особља, наведемо да стандарде користе тиме што ће у свакодневном раду користити понуђена готова решења до којих је претходно дошла радна група.

Што се остатака фондова тиче, а већ је поменуто да их у великом делу чини некњижна библиотечка грађа, принцип би био исти. И на том плану библиотека Музеја позоришне уметности Србије покушаће да да обрасце.

Септембра месеца 2008. године у сарадњи са инжењерима Медијске документације Ебарт из Београда ушли смо у пројекат израде аутоматизоване базе театрографских података. Конструкција ове базе омогућава везу према метаподацима који се односе на фондове збирки (нпр. будућим записима у COBISS-у), али и директно са предметима, тј. њиховој дигитализованој форми.

У то име, још док очекујемо увођење COBISS-а (крајем ове календарске године), скенирали смо позоришне критике из фонда Хемеротеке. Сваки дан очекујемо да ће се овај материјал бити доступан и на www.digital.nbs.bg.ac.yu, с отвореним приступом. Чланке планирамо да обрадимо у COBISS-у. На тај начин корисник наше библиотеке моћи ће од своје куће да претражује театрографију, претражује каталог фонда Хемеротеке и преузме интегралан чланак у електронској форми. Сами исечци су потпуно заштићени од хабања и крађе јер и не долазе у додир са корисницима, корисници основна истраживања обављају у потпуној

удобности властитог радног простора, а кустосима остаје довољно времена да се посвете збиркама и захтевнијим пројектима.

Ако се подухват покаже успешним и функционалним, а верујемо да хоће, не постоји никаква препрека да се на исти начин приступи обради фотографија, плаката, аудио и видео записа, рукописа итд...

Мада је императив пројекта све време је био и остао кориговање и оптимализација упутно-информативног система библиотеке Музеја позоришне уметности Србије, ништа нас не спречава да маштамо о томе како ће истим путем, и са истим жаром, кренути и остале позоришне библиотеке и архиви у земљи.

Гајимо наду да ће већ почетком позоришне сезоне 2010/2011. наша интернет презентација на www.mpus.org.rs постати јединствен портал за комуникацију корисника (театролога, студената, љубитеља) са позориштем Србије – једнако у прошлости и данас. Корисницима ћемо обезбедити савремено организован, интерактиван, 24/7online приступ е-каталозима и дигитализованим фондовима као и виртуелну сталну поставку. Предметна класификација, тј. израда система предметних одредница у библиотеци Музеја позоришне уметности Србије, је тек почетак.

Литература :

Предметна класификација / Љиљана Брковић. - Београд, 1997, 88 стр.

Реконструкција позоришне представе / Ирина Кикић. – У: Театрон. – ISSN 0351-7500. – бр. 106 (1999), стр. 59-70

<http://vbsw.nbs.bg.ac.yu/scripts/cobiss?ukaz=CHDB&id=2301033471765715>

COBISS/OPAC v5.2 : COBI.SR узајамна библиографско-каталожка база података
време приступа: септембар/октобар 2008.